

ASIA

Esitutinnan viipymiset Pohjanmaan poliisilaitoksella

ASIAN VIREILLETULO

Oikeuskanslerinvirastoon on viime vuosien aikana saapunut useita nykyisin Pohjanmaan poliisilaitoksen muodostavien poliisilaitosten esitutinnan viipymistä koskevia kanteluita. Apulaisoikeuskansleri on lisäksi vuonna 2013 tekemällään tarkastus- ja tutustumiskäynnillä kiinnittänyt huomiota samaan asiaan.

Nyt käsillä olevissa päätöksissä on yhdistetty kaksi omaa aloitetta, joiden pohjalta on selvitetty laajemmin esitutinnan kestoa Pohjanmaan poliisilaitoksella..

HANKITTU SELVITYS

Pohjanmaan poliisilaitos on toimittanut oman aloitteen OKV/9/50/2014 johdosta oikeuskanslerinvirastoon 24.10.2014 päivätyn listauksen tuolloin yli vuoden vireillä olleista ja edelleen tutkittavana olevista rikosasioista, 17.8.2015 päivätyn selvityksen korjaavista toimenpiteistä sekä 27.4.2016 ja 15.6.2016 päivätyt selvitykset pitkään tutkinnassa olleiden rikosasioiden tilanteesta.

Pohjanmaan poliisilaitos ja Poliisihallitus ovat antaneet lausuntonsa oman aloitteen OKV/5/50/2014 johdosta.

RATKAISU**Sovellettavat säännökset**

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Tammikuun 1 päivänä 2014 voimaan tulleen esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 11 §:n mukaan esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä. Aikaisemmassa laissa (449/1987) vastaava säännös oli lain 6 §:ssä.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Esitutinnan hyväksyttävä kesto riippuu tutkittavana olevan asian yksilöllisistä erityispiirteistä kuten asian laadusta ja laajuudesta. Tutinnan kestoon vaikuttavat tosiasiallisesti myös käytävissä olevat tutkintaresurssit suhteessa tutkittavien juttujen määrään sekä poliisin velvollisuus asettaa tehtävänsä kiireellisyysjärjestykseen.

Esitutkintaa johtaa esitutkintalain 2 luvun 2 §:n mukaan tutkinnanjohtaja. Aikaisemmassa laissa vastaava säännös oli lain 14 §:ssä. Viimekätinen vastuu esitutinnan toimittamisesta kuuluu hänelle. Tutkinnanjohtajan tehtävänä on valvoa johdettavinaan olevien esitutkintojen toimittamista ja edistymistä.

Arviointi

Pohjanmaan poliisilaitoksen pitkien tutkinta-aikojen ja asiasta laillisuusvalvontaviranomaisilta saatujen huomautusten johdosta poliisilaitoksella käynnistettiin projekti pitkään tutkinnassa olleiden rikosasioiden tutkimiseksi. Poliisipäällikkö määräsi ajalle 1.9.2015 – 31.1.2016 projektin, jossa kullekin kolmelle rikostorjuntasektorille palkattiin kaksi tutkijaa, joiden tehtävänä oli erillisen suunnitelman mukaisesti tutkia juttuja, joiden tutkinta-aika oli jostain syystä venynyt. Etelä-Pohjanmaan sektorilla käytettiin lisäksi myös muuta työpanosta kohdennetummin tähän työhön.

Käytännössä projekti toteutettiin siten, että tutkinnanjohtajat valikoivat yhdessä ryhmänjohtajansa kanssa jutut, jotka siirrettiin tutkijapareille hoidettaviksi. Tutkinnanjohtaja laati juttuihin tutkintasuunnitelman käytännön työn ohjaamiseksi. Laajoja juttusarjoja ei lähtökohtaisesti ohjattu näille tutkijapareille. Alkuperäiset tutkinnanjohtajat säilyivät asioissa tutkinnanjohtajina.

Projektin alkaessa 1.9.2015 avointen juttujen määrä poliisilaitoksella oli 8700, joista noin 800 on kirjattu vuosina 2009 – 2013. Projekti jatkuu edelleen Rannikko-Pohjanmaan rikostutkintasektorin osalta, koska siellä on ollut 13.6.2016 edelleen avoimena vuosilta 2009 – 2014 vielä 360 juttua. Muiden rikostorjuntasektoreiden osalta projekti on päättynyt.

Projektin vastuuhenkilön 15.4.2016 antamasta tilanneraportista ilmenee, että vuosina 2009 – 2016 tulleita rikosasioita on ohjattu projektiin 610 kpl, joista avoinna on ollut 31.3.2016 enää 125. Vanhimpien vuosina 2009 – 2013 tulleiden 111 asian osalta avoinna olevien osuus oli 22 kpl.

Poliisilaitoksen 27.4.2016 antaman selvityksen mukaan poliisilaitos on projektin lisäksi edistänyt rikosasioiden joutuisuuden hallintaa myös sillä, että vuoden 2016 alusta alkaen valvonta- ja hälytystoiminta sekä liikennepoliisisektorin tehtäväksi on annettu hoitaa pääosa suppeana hoidettavista rikosasioista. Selvityksen mukaan menettely nopeuttaa asioiden hoitamista ja edesauttaa rikostorjuntasektoreita keskittymään vakavampien rikosasioiden tutkintaan.

Esitutinnan viivytyksettömään toimittamiseen on kiinnitetty huomiota myös poliisilaitoksen laillisuusvalvontamääräyksessä. Vuoden 2014 alusta valvontakohteina ovat olleet rikosasioiden syyteoikeuden vanhentuminen tai vanhentumisvaarassa oleminen sekä yli vuoden vireillä olleet rikosasiat.

Selvityksen mukaan poliisilaitoksella on lisäksi ryhdytty tarvittaessa oikeudellisiin toimenpiteisiin. Esimerkkinä tästä selvityksessä mainitaan tapaus, missä tutkinnanjohtaja oli kehottanut rikostutkijaa hoitamaan määräaikaan mennessä kolme vanhentumisvaarassa ollutta asiaa, mutta tämä laiminlöi sen niin, että asiat pääsivät vanhentumaan. Seurauksena tästä tutkijalle annettiin virkamiesoikeudellisessa menettelyssä kirjallinen varoitus.

Yhdyn poliisilaitoksen näkemykseen siitä, että edellä mainittujen toimenpiteiden myötä rikostutkinnan keston hallinta on merkittävästi paremmassa kunnossa kuin aiemmin. Poliisilaitoksen johto on ottanut tämän asian yhdeksi pääpriorisoinneistaan ja kertoo tulevansa sitä seuraamaan ja tarvittaessa asian vaatimilla toimenpiteillä ohjaamaan.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Pohjanmaan poliisilaitos on ryhtynyt toimenpiteisiin rikostutkinnan keston seuraamiseksi ja ohjaamiseksi. Vuonna 2015 aloitettu projekti pitkään tutkinnassa olleiden rikosjuttujen tutkimiseksi on tuottanut sen tuloksen, johon sillä on pyritty.

Asia ei anna sen vuoksi aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että pyydän Pohjanmaan poliisilaitosta toimittamaan oikeuskanslerinvirastoon vielä 31.12.2016 raportin tuolloin yli vuoden vi-reillä olleiden rikosasioiden tutkinnan tilanteesta.

Jäljennös päätöksestä lähetetään Poliisihallitukselle tiedoksi.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Kimmo Hakonen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Henna-Riikka Välinen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
